

„Pierwszymi moimi odkryciami florystycznymi było znalezienie *Drosera intermedia* pod Kolbuszową oraz paproci *Osmunda regalis* wśród skupienia łochyny w Rzemieniu, a także resztek flory stepowej na Cyranowskiej Górze. Pierwsze rośliny określałem według drugiego wydania *Klucza* J. Rostafińskiego, który kupiłem w Rzeszowie i własnoręcznie opравиłem w sztywną okładkę. Było to moje pierwsze i ostatnie dzieło introligatorskie (bardzo prymitywne), które zbiegłem okoliczności towarzyszy mi aż do dnia dzisiejszego.”

W. Szafer, *Wspomnienia przyrodnika*, Wydawnictwo Ossolineum 1973, k. 40.

„Z opóźnieniem otrzymałem Pański list wierszem, który mnie bardzo wzruszył. Ileż to wspomnień ciśnie się pod pióro! Ostatni raz przejechałem konno Gorgany i Łąki Czarnohory w cudownych tygodniach jesiennych 1938! Z Podolem — które ukochałem ponad wszystko — żegnałem się latem 1937. Pamięta Pan nasze spotkanie w Iwaniu Pustym (a może w Grzymałowie?) gdzieś ok. 1909, gdy wysiedliśmy rano, nie wiedząc o sobie, z pociągu na końcowej stacji? A Puszczę Białowieską Pan pamięta i — maliny? [...] Najpiękniejszym moim snem jest ciągle jeszcze Monastyrzek nad Seretem i Gorgany na Sywuli. Wszystko to tkwi tak głęboko dlatego, że zapadło w dusze nasze za młodu. Dziś 60-tka i wspomnienia. Wczoraj wróciłem z Tatr, gdzie nie byłem przez 6 lat. Było cudownie w dolince za Mniczem, na Czerwonych Wierchach, a nawet na Sarniej Skale wydawało mi się, że jestem w raju. Do ochrony przyrody znów się zabrałem i przeżywam raz jeszcze młodość: jeżdżę, walczę, gadam, piszę.”

W. Szafer w liście do Mieczysława Orłowicza, 1945, Materiały Mieczysława Orłowicza, APAN, III-92, j. 540.

K l a s y k b o t a n i k i p o l s k i e j

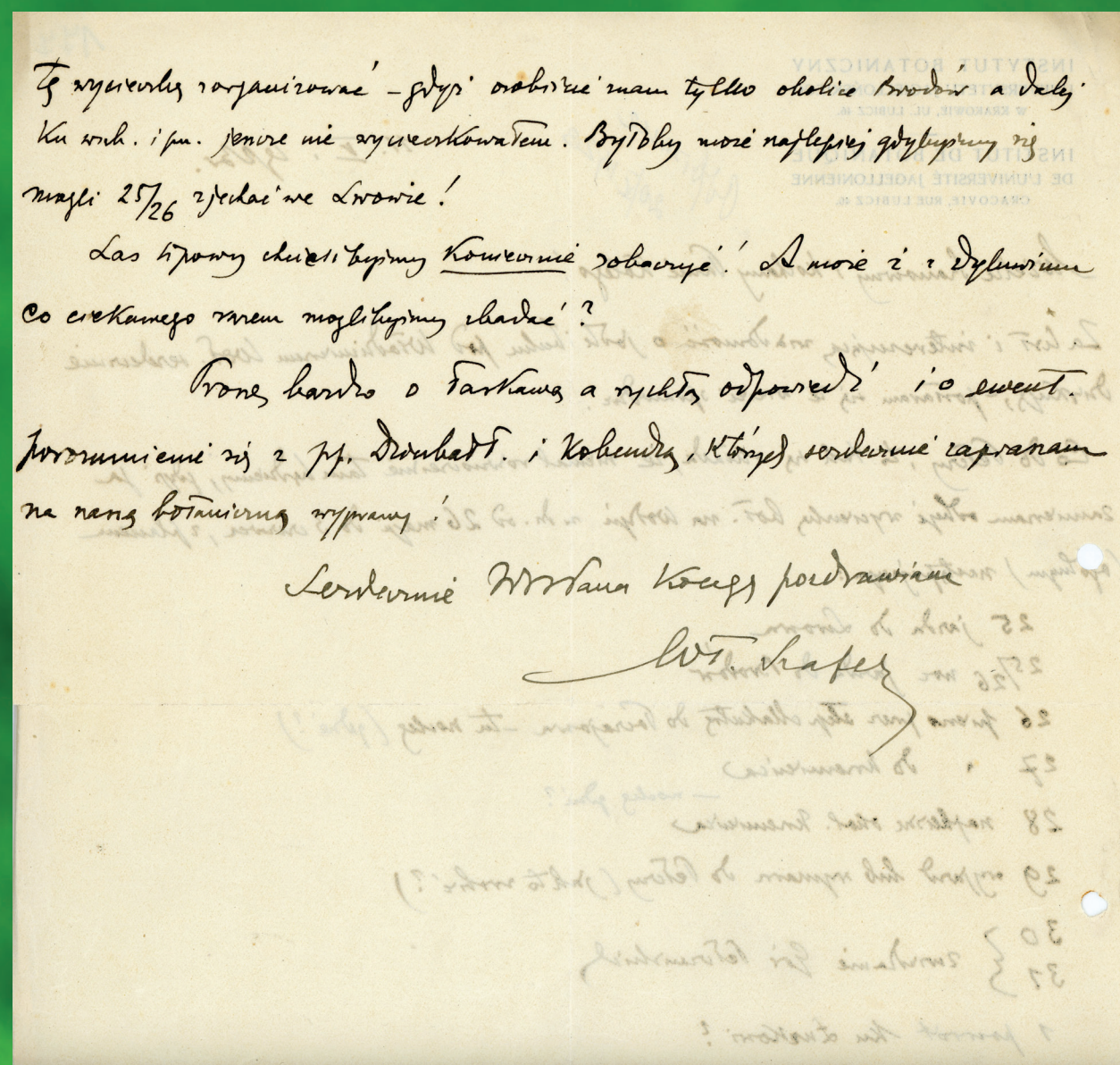
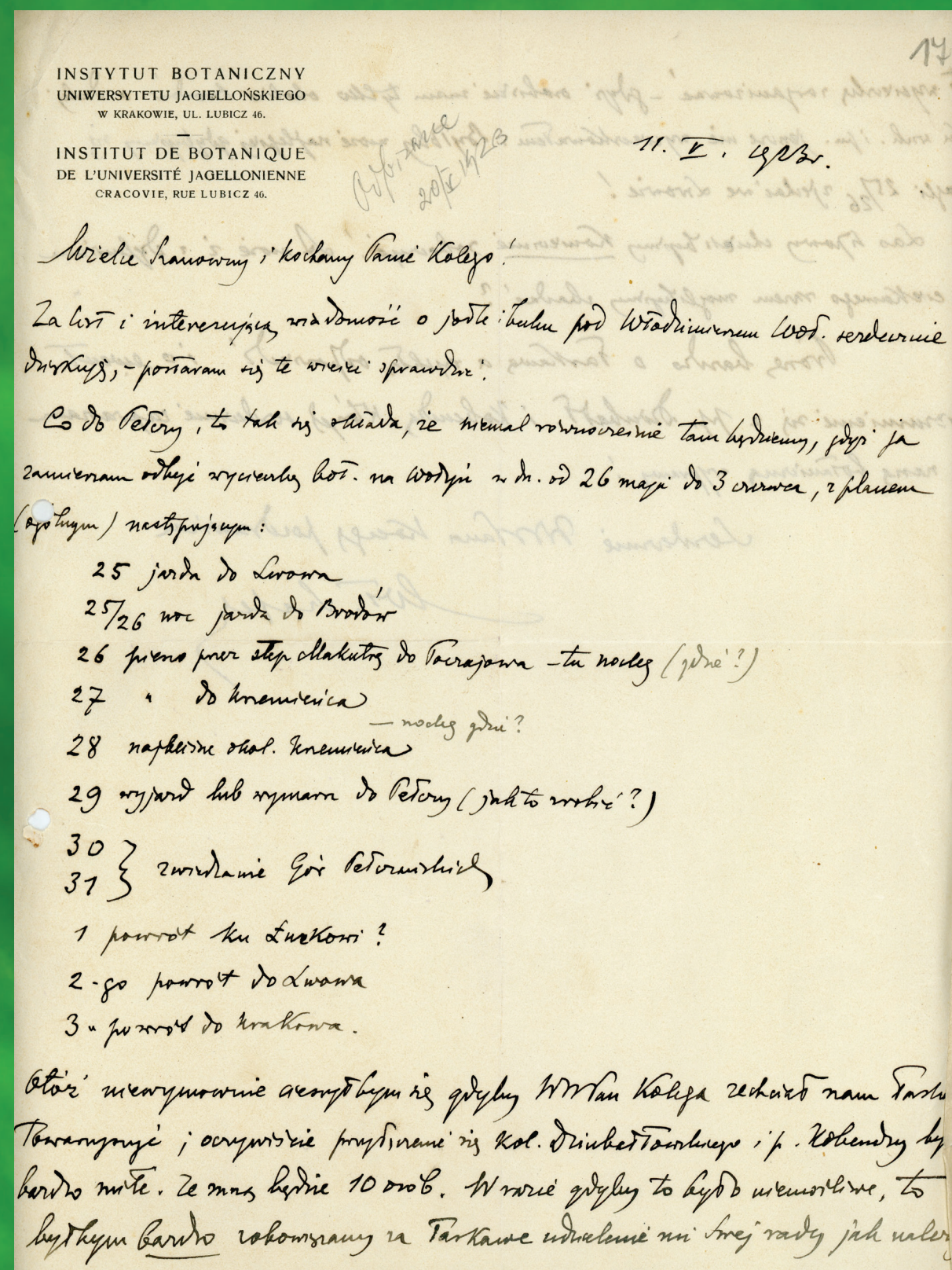
Władysław Józef Szafer (1886–1970) był wybitnym uczonym botanikiem, organizatorem nauki, popularyzatorem wiedzy o przyrodzie i jej ochronie, obrońcą przyrody; botaniką zainteresował się pod wpływem nauczyciela Wilhelma Friedberga jako uczeń I Gimnazjum Klasycznego w Rzeszowie (1897–1905); studia botaniczne prowadził na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu w Wiedniu (1905–1908), następnie na Uniwersytecie Lwowskim (1908–1909); we Lwowie doktoryzował się pod kierunkiem Mariana Raciborskiego na podstawie pracy *Geobotaniczne stosunki Miadoborów galicyjskich*; w 1912 r. objął stanowisko profesora w Wyższej Szkole Lasowej we Lwowie, od końca 1917 r. związany z Uniwersytetem Jagiellońskim, w którym był profesorem i kierownikiem w Instytucie Botanicznym (1918–1941, 1945–1960), dziekanem Wydziału Filozoficznego (1931–1932), rektorem (1936–1938), organizatorem i rektorem tajnego UJ (1942–1945), prorektorem (1945–1947); w 1947 r. przyczynił się do powstania Katedry Fiziologii Roślin w Instytucie Botanicznym UJ, b.d., APAN, ZF, XIII-193

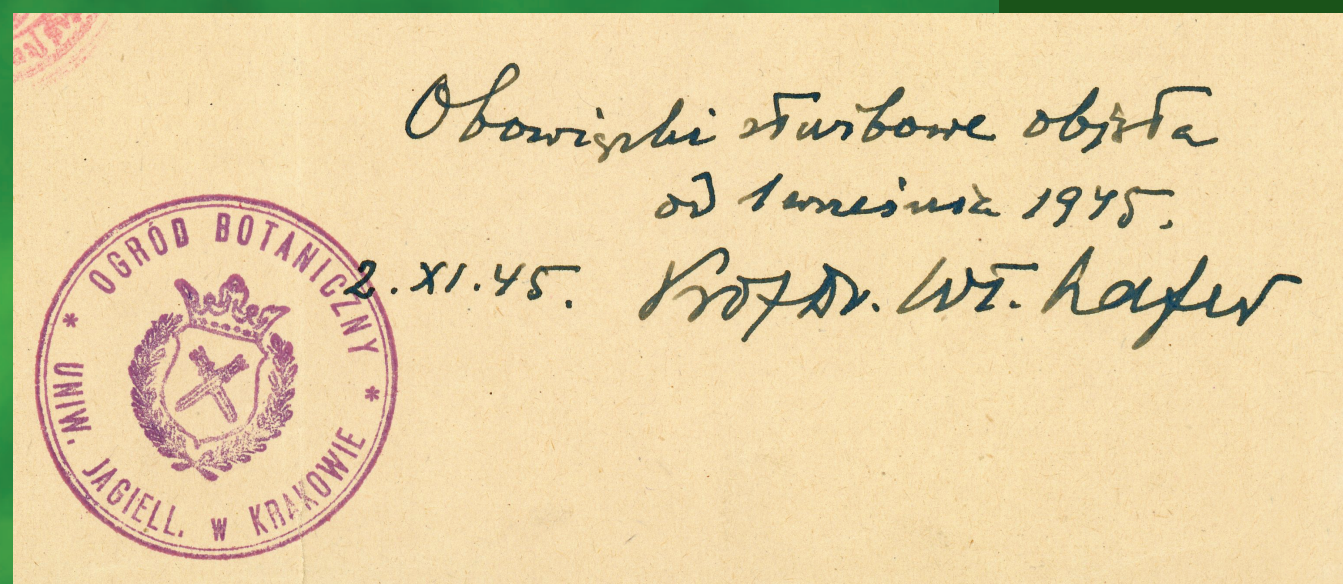
Grupa wycieczkowa w Worochcie w Karpatach Wschodnich; Władysław Szafer widoczny 1. od prawej strony, 1937, Materiały Romana i Jadwigi Kobendzów, APAN, III-299, j. 27, p. 41

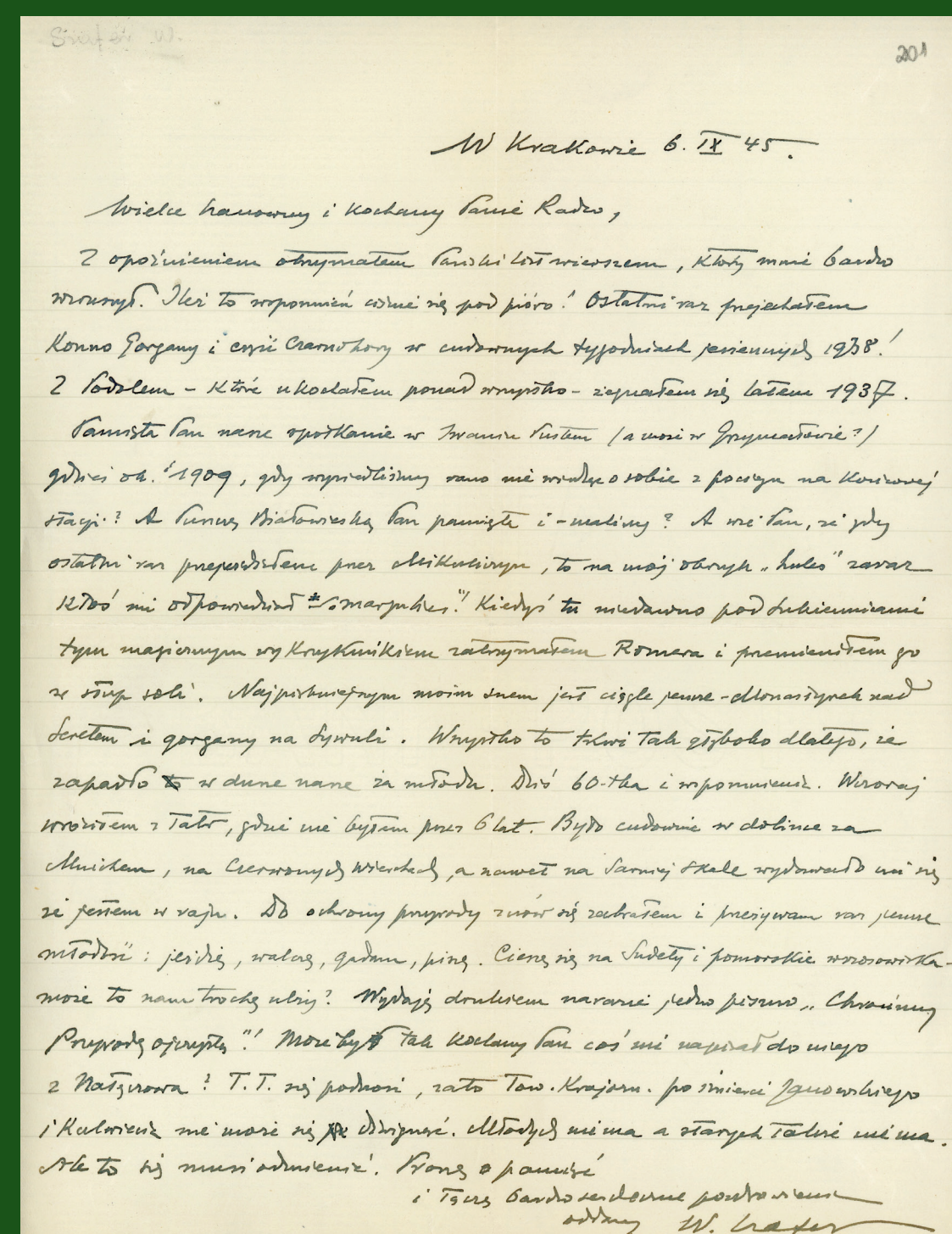
Grupa wycieczkowa na Polesiu; w centrum widoczny Władysław Szafer; wyprawy naukowe i wycieczki botaniczne pod kierownictwem Władysława Szafera miały ogromną wartość dydaktyczno-naukową oraz integracyjną dla środowiska botaników, 1939, Materiały Romana i Jadwigi Kobendzów, APAN, III-299, j. 27, p. 67

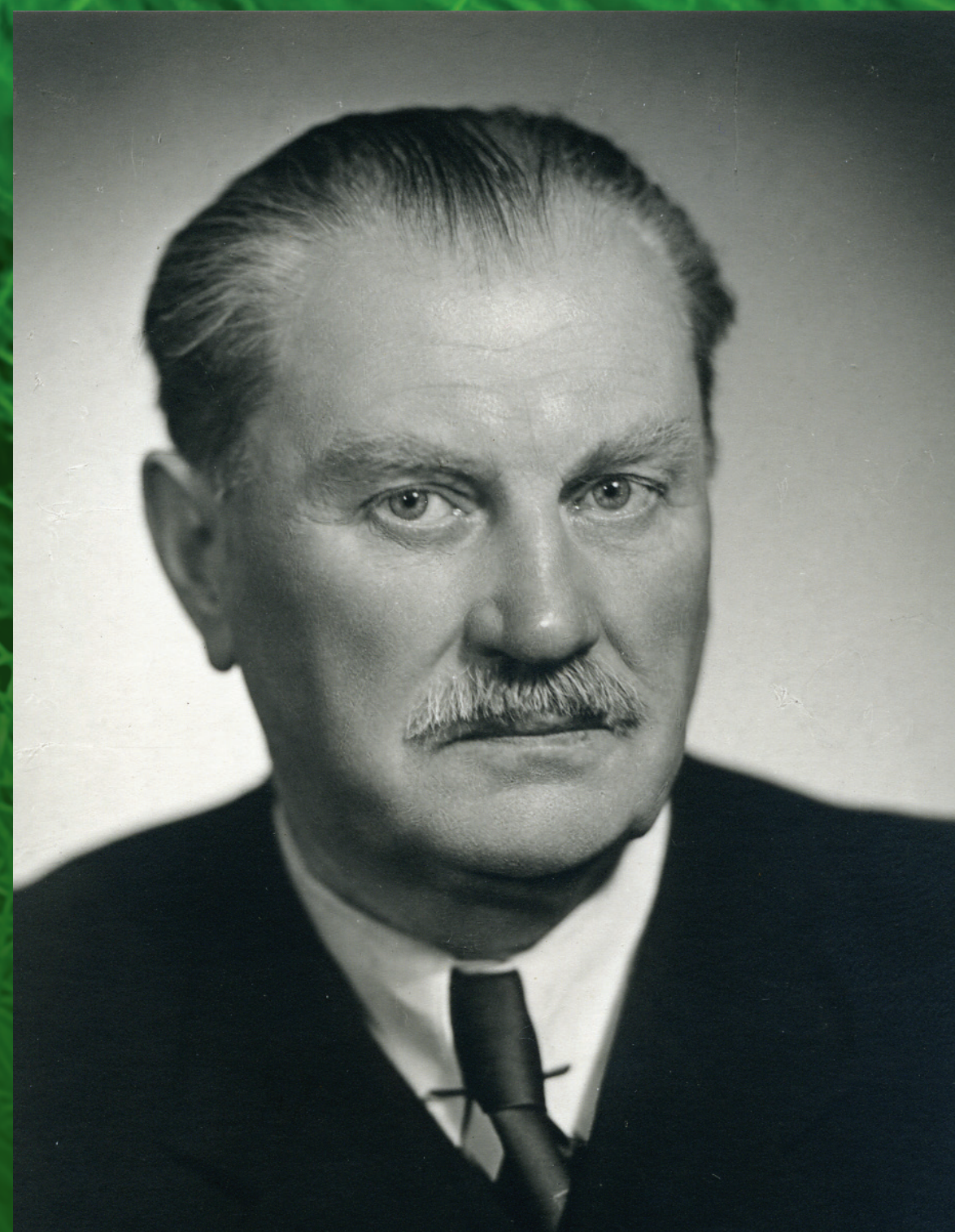
Autograf listu Władysława Szafera do geologa i paleontologa Jana Samsonowicza w sprawie wycieczki botanicznej w Góry Pełczańskie na Wołyni: „Las lipowy chcielibyśmy koniecznie zobaczyć! A może i z dywulium co ciekawego razem moglibyśmy zbadać?”, 1923, Materiały Jana Samsonowicza, APAN, III-94, j. 146

Autograf przy pieczęci Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie; Władysław Szafer od końca 1917 r. (mianowany od 1 stycznia 1918 r.) do 1960 r. pełnił funkcję kierownika tej instytucji; okres jego kierownictwa to tzw. „epoka szaferowska”, 1945, APAN, III-174, j. 35

List Władysława Szafera do Mieczysława Orłowicza, nestora polskiej turystyki i krajoznawstwa: „Dra Orłowicza zaliczałem zawsze do grupy najbliższych mi ludzi. Choć nie był przyrodnikiem, lecz prawnikiem, posiadał bardzo obszerną encyklopedyczną wiedzę w zakresie polskiej kultury”, wspominał po latach Władysław Szafer; w lipcu 1920 r. uczestniczyli wspólnie w wycieczce do Białowieży jako członkowie komisji mającej rozpatrzyć możliwości utworzenia tam parku narodowego, 1945, Materiały Mieczysława Orłowicza, APAN, III-92, j. 540

Władysław Szafer uznawany jest za twórcę i organizatora ruchu ochrony przyrody w Polsce; zainicjował i redagował w latach 1920–1965 rocznik „Ochrona Przyrody”, jedno z pierwszych na świecie pism poświęconych tej tematyce; w latach 1925–1937 z krótką przerwą był delegatem ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego ds. ochrony przyrody; od 1924 r. należał do Międzynarodowej Rady Ochrony Przyrody w Brukseli; był współzałożycielem Ligi Ochrony Przyrody (1928), b.d., fot. portretowa, APAN, ZF, XIII-193

Medal wybity przez Komisję Urbanistyki i Architektury PAN w Krakowie dla pamięci swego inicjatora Władysława Szafera; Władysław Szafer oddał swoje zasługi wielu instytucjom i towarzystwom; był członkiem czynnym Polskiej Akademii Umiejętności (od 1925) i Towarzystwa Naukowego we Lwowie (od 1926), w 1937 r. został członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego; przed wojną otrzymał godność członka honorowego Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika oraz Polskiego Towarzystwa Leśnego; po wojnie m.in. pełnił funkcję prezesa w Polskim Towarzystwie Dendrologicznym; zorganizował w PAU Zakład Ochrony Przyrody i objął jego kierownictwo (1952); po powstaniu Polskiej Akademii Nauk założył Zakład Botaniki PAN w Krakowie (1953), którym kierował do 1960 r., 1970, APAN, ZM, 495

BIAŁOWIEŻA

NATIONAL PARK
POLAND

Okładka prospektu turystycznego; od pierwszych lat niepodległej Polski Władysław Szafer zaangażował się w sprawę ochrony żubra, który po 1. wojnie światowej przestał istnieć w Puszczy Białowieskiej w stanie dzikim; w tym celu już w kwietniu 1919 r. odbył pionierską wycieczkę do Białowieży: „Przez trzy dni włóczęgi mojej po ostępach widziałem raz 3 sztuki jeleni, 1 zającą i żurawie! Puszcza była jakby wymarła”, wspominał po latach; w 1929 r. doprowadził do sprowadzenia żubrów ze Szwecji do Puszczy Białowieskiej oraz do założenia tam rezerwatu tych zwierząt, 1937, Materiały Mieczysława Orłowicza, APAN, III-92, j. 623